

Книжочка 2.

Ціна 20ц.

МОНОЛОГИ

Світ міній

Книжочка 2.

Ціна 20 цнт.

Найновійші МОНОЛОГИ

ЗМІСТ:

МОШКО ПЯВКЕС	3
КЛОПОТИ СЕМЕНА	7
ІЦИК КВАРГЕЛЬДУФТ	12
ЛИХА ЖІНКА	16
ВЛАСНА ХАТА (Пролог)	21

НАКЛАДОМ РУСЬКОЇ КНИГАРНІ

850 Main Street.

Winnipeg, Man.

З ДРУКАРНІ «КАНАД. ФАРМЕРА.»

120 King Street.

. Winnipeg, Man.

Мошко Пявкес.

Що таке, в кожда книжка е історіє цікаве, як хто спить собі на лаве, — кому в писок влізло ложка, кому цурес було бридке, кого пес вкуско в лидке, хто куляве собі трохі — кого гризло вош й блохи, хто на писок трошкі ссохло, хто вродилось, я хто здохло, а за Мошка ані трошка.

А моя історія ладна, що иа пся'я шкіра жадна — її не спишеш, ні на дошка.

То я буду сам' писати, все до чиста розказати. А хто собі прочитає, той потіхи добре має й потіхи й наукі, що жидівські мої рукі, знають до же шахрувати.

Ну будемо починати:

**Мій тате, ай мій тате. Сліпе троха й горбате, оно со-
бі солоднве, й каправе й паршиве, пайс по пояс, струб на
лобі, розум то як шляк в хоробі, в халат має самі лати,
дуже мудре мое тати!**

Воно на коршмі собі сиділо, воно горівке з бочкі ці-
дило, тютюн досипляло, керосине доливало, щобн то го-
ям смаковало. То вони, як собі пили, то по губах себе би-
ли и до суду позивали; в тати гроши позичали, ко» шини
заставляли, куркес, качкес дарovalи, часом в руки ціло-
вали й казали: куме, свате, зі сувічкою тра шукати таке
злодій, як наш жид.

Воно правда, а сні гіт!

Мое мамн, ой нівроку йому колъкн було в боку, йо-
му кашель влізло в груди. Від великої простуди воно де-
сять дітей мало, й на двоє ще чекало, тілько здохло не-
божаткє.

Мое бідне, юднє матке! Як я собі народило, то мене
всї страх любило, пес до моого лізло мискі, кіт драпало з
лабем пнскі, куркі з дзьобом по лоб дзьобне, гускі такоже
за карк скобне, я на то нічо не дбаю, кугель з чосник-зай-
даю, маю цицес й патинкі, з заду висить все хустинкі, тро-
хі жовте й смердяче, мое маме вічно плаче, від радости,
повідає: "най на цілій сьвіт шукає, то таке псякров не має
к Мойшунцю, добрі люди, то раз злодій собі буде!"

Як кілька літ скінчило, то до хайдер я ходило, алз-ї-
байл собі учило, бельфер уха все крутило, з грубе прутом
на зад било й так розум з задне тіло, розум файнний і фа-
льшивий, лізло в мое лоб паршивий.

Як я малю десять літ, то я було йінгел гіт, я вже гни-
дель начинало, з булкє.., з тютюном гнідлювало, я вже
кепел добре мало.

Мале хлопці оно крало, в маме яйкес й чіснок, все до мене приносилі, й єще барз файн просили: "Мойше, ти со гут жндок!" Ну й і все забирало й до цента-цент ховало й співало лахтнрнбум!

Тілько раз ся не удало. Був в селі старий Наум, воно було страх зухвале, всю громаду бунтувало, й раз хлопець свій спітало, з відки оно тютюн взяло? А потому в свої рукі мене взяло на дорозі й під хату пр...ло, положило на порозі, й всипало двайцять букі, і аж смрід страшне було, кричить: "маєш песій сину!" а я думаю, що згину, в мене серце страх омліло, задне тіло страх боліло, так за правду все терпить, від маленькості вже жид!

А у війта коло хати, пес мусіло все стояти, й брехати з цілій писк, малі гої все то запали, "гузя Брисько"! все кричали, а пес варкне: гав, гав, гав; я втікаю, я бою ся, з ціле тіло я трясу ся. От й другий жида зиск.

Бодай всі пси дідько взяв! Воно все таке бридкі, воно бреше, як на збиткі, й кусає в зад й лицькі, що робити на той сьвіт? Як ту жити, ну скажіть!

Хлопці, хоть й шанували, то за пайси потягали, кождий хлоп, розбійник, страх, раз однО, як ся сказало, з свинсьний хвост мене набило, по пащечі й зубах. Ну, а хазер, тфу, публіка, ганьба для жидів велика, зараз кождий скаже так: „татеран"тобі паршивий, ти не жид уже правдивий, ти холера, ти трефняк! Страх нещаствя з тим ..уло!

Ну, я все якось росло!

Я вставало скоро сьвіт, й на бублію читало, й за друге книжке дбало, бо так робить кождий жид, він не буде три дни їсти, ні спочити нї присісти, но він діти все учить, бо жид знає, що наука, що без неї жити штука, що без неї ти сліпий, й жид, хоть він й пархатий, знає книжку шанувати.

Ну, а ви? Весь сьвіт съміє ся, що на Руси так веде ся,
що Іван все дурний! чи не так, самі скажіть?

Ну, хто ліпший, ви, чи жид?

Потім каже мое тате, час й гандель починати, з кости,
шерсть, щетина, шмати, ну й гандель я начав, й мішок на
плечі взяв, мале палкі взяв я в жменю, й в дві шусткі й
кишею, й пішов я на село, страх, як гої ся съміяли, страх,
як пси гав брехали, оно мені поведло, бо нівроку, я до
року трийцять долярів заробив.

Щоби я так здоровий жив, я мав вже тринайцять літ.
У вас каже ся: “дитина”, хоче істи що година, а у нас не
той звичай, хоть дитина, иай працує, бо по труді хліб
смакує.

От так робить кождий жид.

Клопоти Семена.

(Діальог).

СЕМЕН: (входить на сцену, трохи підпитий, оглядається окруж себе й говорить):

СЕМЕН: От, добре, що старої нема дома, а то би сей-час біда була. Зле, гей той каже — з жінкою, зле й без жінки. Ну, та й недивиниця, що я оженив ся з лиховою жінкою, коли вже й Адам ічого з своею Євою не порадив, хотяй мав куда утікати перед нею, бо моя стара, гей той каже, як причепить ся мов ріпак до кожуха, то й нікуди дітись.

Вже то така й бабяча примха, гей той каже. Що не захоче, то й мусить бути. От хоть би й возьмім моєї жінки прарабабку, иебішку Єву, царство її небесне, гей той каже. Захотілось її кvasиниць, бо гей той каже, ще щеплених яблок не було тоді, так й мусіла істи й ще Адама в клопіт звела. Так й з моєю старою иераз буває.

Ге, як кажете! Не всі жінки однакові? Та воно, ніби не знаю, як на то сказати. Кажуть, що деяка жінка як ангел буває, а моя, бачте, гей той каже, діяволом підшита. (Надслухує): Ох, біда мені, де ту тепер дітись! (Лізе під лаву): От влізу під лаву, а ви не говоріть, щосьте мене бачили.

КСЕНЬКА: (жінка Семена, зза сцени). Семене, Семене?! А що оглух, чи що? Певно знова до коршми поліз? (входить). Ну, й подивіть ся людні добрі на моого господаря. В полні робота, я вже й рук своїх нечу з праці, а він висиджується в коршмі цілнім днямн! Ой, йой, йой! Головононько ж ти моя бідна (до публіки). А думаете, що буде ліпше? Та де там?! От ї знів біда відумала якісь припінації. Кажуть, що тепер хлопні в своїх хрещенних хатах могутъ тримати припінацію. Мало карн Божої!... Та де таке водилось давно?! Агій, на вас, вченікни! Бо то десь по газетах вчітати, що з новим роком вже хлопні будуть шинковані, а мому старому набилося в- голову, то ані руш не поснідить дома, но лазить цілнім днямн за тою припінацією! Ой, йой! Аж морозить мене зі злости. Та я чесна господння, чесного роду, шинкаркою малабутн? А, недочекане твоє, старий кострубе! Я тобі дам припінацію, що й за рік не витверезніш ся!

Ані на крок не пущу з хати тепер! Приняжу на увязні як собаку, істн не дам, а то буде знати, як газдівства пильнувати, а не припінації якоїсь. Від нині, ані на крок з хати не пущу, о, почекай же небоже!... І кажете добре буде на світі тепер? Та де там добре! Я не знаю з горн, що зле. І тó днівно, для чого зле. Давнійше, правда, пнін людні, не було читалень, не було школи, то ї нарід темний був. А тепер й школн суть, й читальні закладають, отже зле не повнінно будт.

Тримає Іцко коршму, най тримає, най сам зі своєю

Суркою пе ту смердюху, а не ти хлопе. Щоби то всі жінки мали мій розум, го! го!... Сама не пійду й старого не пушу до коршми, най сидить дома, най пильнує газдівства.

Але щож: як зачалн ридактори писати за totу якусь, чортівську — дух съятий при нас хрещених, припінацію, тай хоть бн й мій старн взяв та зворохобив ся. Заложу — каже — у себе в хатї припінацію, час вже ,каже Іцковн пійтн на пенсію. Та на яку мару, кажу, тобі припішції?! Я й сяк й так розговорюю, ані руш; а тепер до того ще й розволочив ся й починає розпинвати ся. О, почекай же небоже, вернеш ти менї до дому, дам я тобі припінацію! А щоби то було, як би так, хрань Господи, сам став шинкарем. Та все, вибачте за слово, був би п'яній як безрога, як темна ніч!

А нинї, от кілько змарнував часу, а я сама гірко працюю, що й своїх рук нечу. І де він так довго бавить ся? Почекай же небоже, дам я тобі припінацію, дам я тобі коцюбою печатку на твоє поданє, навіть до війта не пійдеш. (За сменою чути крик курки). А там що такого? певно вже яструб вхопив курку. Головкож ти моя бідна! (вибігає; за сценою) А гушана; а гуш! гуш, гай-на!...

СЕМЕН (визирає зпід лави): А що, вже нема моєї старої? (Вилазить з під лави). Славаж тобі Господи, що вже вийшла з хатн (хапається за боки). Ай, аж бокн мене зболілн, так довго лежатн під лавою, а то колиб не яструб — дай Бог йому здоровлє, то й до судного дня прийшло ся би лежатн під лавою, а тут й зголоднів чоловік, бо, бачте, гей той каже, нашо ще з дому вийшов на село.

А що, люди добрі, вже знаєте мою стару Хаврону! От, то вам, гей той каже, — зіленъко. Ой,, йой! Не знаю, чн витрнмалисьте би з нею, а тут вже чоловік, фалабу

двойцять років проживає, та, гей той каже, мучить ся з нею! (До публики): Ви съмітесь з мене, а то нема съміху, меї часами й іа плач збирає ся. От, хоть би й з тою велебиою, гей той каже — припінацію, що то по газетах пишуть, тай іїби й моя стара вам згадувала.

Бо то іїби тоті ридактори, гей той каже, — що друкують газету, то страх учені люди! То щось такого, гей ворожбити. Де хто бив ся, й з ким, чи буде війна, кілько хто має довгу, хто уродив ся, гей той каже, хто умер, вони все то знають й іам друкують. Так рік в сусідськім селі Хруйівцях, то ще громада не знала, що війт їх, гей той каже — хрунь, та, обікрав громадську касу, а вони тово вже сейчас й іадрукували! аякже!...

Так хоть би й за тоті припінації, іїхто би й не зіав був, щоби не toti, гей той каже, ридактори! Хто би бувало думав був о тім, щоби наш христіанин, гей той каже — міг так само, як жид паршивий, тримати у себе припінанцю. А добра то річ, гей той каже — чи хрестини, чи поминки, чи весіле, чи то в празник, позіздять ся гості, й своя вже вигода є в хаті, та не треба іти до коршми клаистись, та просити іа борг горівки, такого парха пейсатого! Але, моя стара, як ви самі чули добрі люди, не дасть собі й витолкувати, що то за вигода добра?! Звичайно, гей той каже — у баби довгий волос, а короткий розум!

А що меї треба було написати якесь там подаie іа ту припінацію, тож й знає стара, що сам не напишу! Пійшов я до начальника, іїби до нашого війта й писаря, щоби меї зробили того подаie, тай прибили, гей то каже — печатку! Самі знаєте, іїхто іїкому не винеї пащчини, вигодили меї війт, тай й мені треба якось по людськи посту пати. Пійшлисъмо до Іцка, й запилисъмо могорич, заки своя вигода буде в хаті, гей той каже. А ту стара вже й

сварить ся, що розпиваюсь. Зрештою, на що вам казати, самі чулисъте. (Ксенька входить на сцену, Семен з переляку цофаєсь в кут, наміряючи знова лізти під лаву).

КСЕНЬКА: Ти вже ту, шинкарю?! То робота дома й в полі дождаєсь господаря, а ти волочиш ся по коршмах, розпиваєш съ, марнуеш працю, — мою кервавицю?!

СЕМЕН: Дай спокій стара, та чого чіпила ся мене, дай собі витолкувати...

КСЕНЬКА: (Бере за мітлу, її бє Семена): А маєш тобі спокій! на маєш тобі печатку на твою припінацю! а маєш, а маєш!... (Семен тимчасом поволі посугається близьше дверий й утікає за сцену). Ото вам біда напосілась мене на старість. Старець, а ще дуріє. О, буду я тебе тепер інакше розуму учити!... Чекайтеж, певно знова полізе до коршми. Але пійду но я за ним сейчас, за лоб приведу сюди, привяжу як собаку, їсти не дам, тоді буде знат, як шанувати свою жінку, й як пильнувати газдівства, а не припінації якоїсь. Я йому ту сейчас випишу концесію на припінацю, та прибю печатку! (Виходить).

Іцик кваргельдуфт.

(Еходить жид съміочись).

Ха, ха, ха, ну може я не маю чого съміяти ся, я потребую съмігти з дурній люди, я нац на свої хати, то я можуся съміяти. Бо я видів таке дурній жид як той Абрум ѿ Каценямер, ішо що сидить в коринмі на друге місце. Я видів дурнє гої, ко дурнє жид я йому не бачило, то першний жид на ціле съєт. Він, вибараєсь нах Амеріка. Ну, що він там буде робити, коли там самі мудрі люди, там для него „кайи гешефт”. Амеріка то не дали жидка з Галіції, там треба тяжко робити, а шахрувати, то там не дуже можна. Я йому кажу: „Фар вус вилс ду нах Амеріка фарен”, чого ти потребуєш нах Амеріка їхати, ти там нічого не зробиш, іно збанкрутуюеш. А він каже — гант піск ду мішігіни, ду алте шікер — ех вайс шойн вус їх тун”. Ну наї буде і так, тай він знає, що він робить а я знаю, що він дурнє, і буду з него съміяти ся. Я видів, уже що не таке мудре як він поїхали до Амеріка. Й вірнули назад з торбами.

Що я мавби їхати нах Амеріка, коли мені ту „ганц

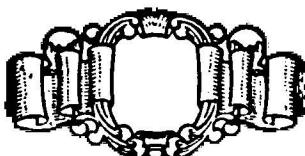
файн ех бін цуфріден", я ту цілком задоволений. Маю і корчми, і торгую з худоби, з яйці, молоко й всім і мені ні-вроку добре. Ай вай, щоби мої вороги такий рік малн, що як я прийшов ту до міста, то мав всего „а драйцен раннш" 13 гульденн, ну а тепер могу з дідичем рівнятись. Ну, на все „мус ман агр ясе кепеле габен", муснть чоловік з велику голови бути. Як я прийшов до міста й начав інтерес, то зараз стягнув моого брат, швагер, вуйке й єще кілька жидки й ми зачалн гандлювати, вони дали по 200 римських, а я їхчого й ми заложил спілкн. А той дурше Абрамко нарікає, що йому зле інтерес іде, що банкротує, бо не хотять пити горівки. Ну „вас гайст" не хотять пити, треба так зробити, щоби хотіли. У мене хлопи пить. Я й зборгую й ошахрю, ошахрю й зборгую, щоби інтерес іньов. Борг зати, то добрий інтерес. Як хлоп вине, три кватирки й вже трохи п'яній, тд я йому рахує шість кватирки й таки зараз кажу — чуєте Іване, чи Гаврило, як він йому називаєсь — ви мені винні за шість кватирки, то він кричить які шість кватирки коли я винив тілько три. То я йому кажу — ву, три було, а три буде, то разом шість, ву, не предчу говорю, а видите, Іване, який ви дурний, ви іхчого не розумієте. А хлоп вже п'яній й зачинає спати, то я його буджу й кричу — ви уже так упились, що аж спите, було тілько не пити, я вам казав — буде досить три кватирки, а ви, давай, та давай, й випили шість кватирки, а хлоп гадає, що випив такі шість кватирки, то я кажу йому — ну памятайте, щосьте винні за шість кватирки й викидаю його з корчми, а записую йому що випив шість кватирки.

Ну, я мущу якось шпікульювати, бо що буду мати, як не буду шахрувати, треба дітн до хайдер поснлати, Сурці перлн куповати, нову корчму будовати, у дідича посесію нанятн, ґрунт на ліцитації куповати, а з чого то взяти? як

не буду шахрувати, не буду иїчого мати. Як хлоп, не буде мені віддати, то буду його процесувати; з хати його викидати, йому ґрунт його за горівку взяти — й Суду пановати. — „Май мус епіс шмуцік зайн”, чоловік мусить трохи иечистий бути, иу, але що робити, коли то вже така моя натура. Я люблю люди й вигоду зробити, як хто хоче двайцять римських пожичити, то я кажу — иу добре я пожичу, а що дістаю. — Ну, а що хочеш жиде. А я кажу, дасте по жинвах 25 римських, дві курки, два гардици муки, й одіо маленьке телятко, иу, таке найменьше. Як хлоп не віддає по жинвах, то кажу йому — иу чуєте, ви мені гроші не віддали. Коли я буду їх дістати. Як не віддасть зараз, то чекаю до других жинив й кажу йому — слухайте газдо, ви мені винні за два роки по 25 римських, 4 курки й корову, бо з того телє, що ви мали мені дати, то була би вже корова — то хлоп зачинає сваритись і каже в злости — ти паршивий жиде-шахраю, я тебе научу, я тобі ту паршиву голову розвалю — то я зараз кричу: гей люди, чуєте, будьте съвідки, що той газда мене образило, я его буду в суд подати, що то розбій, чи що, за мою працю, єще мене гаїббити, й зачинаю кричати на цілу коршму, то зараз прибігає мое Сурця й мої власні „а зекс кляйнічке кнідалес”, й кричать: „тати-лейбуни вус іст міт ді,” — що тебе хотять зробити й такий зробить ся крик і гамір якби кого різали, або як в божинці на судний день. То хлопа так закричило, що аж здуріє й каже — иу може бути що оно й так як кажеш, я не памятаю — й віддає мені тільки, що я хсчу, бо бойтися процесу. „Ест іст епіс геферлих”, оно есть трохи небезпечно, бо мене би за тоє до Іваїової хати замкиули, але дурий хлоп не зрозуміє ся на тім й думає, що так мусить бути й я роблю як хочу.

Ай вай, хотя тепер зачинають бути кепські часи, хло-

пів бунтують молоді люди, що то учать ся тої „кадемики”. То один такий „кадемик” приїхав до нас мені люди псути, говорить їм — ви не слухайте жида, не ходіть до коршми, не пийте горівки, а заложіть собі читальню, „а зольхе лъзе-зєферайн”, — учіть ся щобисьте не були такі темні й жи-ду не давались шахрувати. Ну, що йому до того, що його то обходить, що він має мені псути інтерес, той паскуд-ник, щобн йому вонтроба спухла — а ганиф — на що хло-пу читальню, як хлоп буде мудрий, то я не маю що робити, й мусів бим утікати. Але я собі на то раджу — скликую своїх хлопів що найбільше п'ють й кажу їм — що ви пуска-єте в село якісь заволоки щоби вас бунтували і на що вам читальні, хочете біду на свою голову, ви його більше не пустіть в село. Ви його не слухайте, слухайте мене, ходіть до мене, що вам з читальні, там не вільно пити, а в коршмі можете пити й упитись на смерть. (Як би надслухував). “Вус вильс ди любиї” то мій Мойше мене кличе. То та-ке мудре дитини, он еще добре не говорить, а уже уміє ра-хувати. Жид як іно уродить ся, а уже рахує. То таке ладиє дитини „Глях, ех кім”, таки зараз. Ну оставайтє здорові, мушу іти, бо оно дуже неспокійне — я до вас ще колись прийду — „а гіте юр”... (Відходить).

ЛИХА ЖІНКА.

Монольог

Івана Підгорбочного.

(На сцену входить трохи підпитий Іван Підгорбочний, та від часу до часу затачуючись, говорить):

Питаетесь куме Сафатею, як я ся маю? Ой, йой! Бодай так мої вороги мались, як я ся маю! Так як то, що таке? Кажете, ішо таке? Агі, най тебе ту нещастє спіткає. А то вам куме Сафатею біда мене напіталась!... Питаетесь що таке? Та от бачите з моєю старою не годен вже витримати! Ой, покарав мене Бог, покарав! Гей, гей, моцний Боже! Коби то чоловік знов був таке молодим, то був би ніколи не женив ся; по що, та на яку мару?! Але небіжка мама, все бувало кажутъ до мене, — царство їм небесне:

— Та жени ся вже раз Іване. По що чужі пси по вечерницих маеш дразнити, та мають тобі лицки обгризати. От, кажуть, вже раз устаткуй ся. Я вже стара, не здужаю, та й нема кому рубахи випрати, та ложки страви зварити. Та най ще хотъ невістку побачу перед смертию.

А небіжчик мій тато такжє, царство їм небесне, от й до

нічого вже на старість не мішали ся. Та таки вже й не здужали. Та вже й я сам, бувало, думаю собі: що вже робити маю? От раз мати родила, та раз вженитись мушу. Таке вже призначене від Бога. Женитись, так женитись! Щоби так що, як оженитись! Тай таки, в зимні мясниці оженив ся. Ая, нібн таки з моєю жінкою Парашкою оженив ся! Ой, Йой! Най то все лихо возьме! А том куме натрафив на жінку!... Коби був зиав таке, то й довкола села омінав бн і хату. А вже тепер, вважаєте куме Сафатею, й десятому заказав бн женитись!...

І скажіть мені добрі люди, в чім я тут. провинив. ся. Ось послухайте: Було оно так: Пішов я орати в поле під овес. Орю, тай орю, а Парашки моєї жінки як нема, так нема з обідом! Та вже й з полудня, а її ще не вндати! Ов!... думаю собі, а се що таке сталося! Приходжу до дому, та питаю: а ти сяка, така, кажу — нібн по добрім слові! То я працюю, працюю, а в животі гуркотить, а ти вилежуєш ся по цілім дніві?!... А обідати, чому не принесла? питаю. А она як зачне, то, кажу вам, від потопа съвіта!...

— А ти — каже, за одну роботу візьмені ся, а у мене в дома двайцять клопотів на голові.

Кудиркала, кудиркала, до самісенького вечера, тай каже: Ти старий, зістаинь дома на зг . та попробуй, що то'за смак бути газдинею дома; а ... твою роботу зроблю в поли сама.

— Ай, яй, ай! Коби я був знатаке, то най би там баба вже й нічогісінько не робила дома, а най бн вже хоті мені съвятий спокій дала.

Зістав я иа другий дейн, куме Сафатею, дома. На мою голову лишила Парашка всьо. І вибачте за слово, шаную чи вас чесних, той днісінько съвятий, то сонечко ясне, — й безрогу з поросятами й квочку з курятамн, а тут знов ка-

зала масло робити, корові хопти принести, дитину колисати, та просо товчи на ступі! Ой, йой, йой! Як я тут собі п'юаджу?

Якось я посадив квочку до кошика на подвірю, по-привязував курята, та най — думаю, не розлазяться по грядках, а то стара так мені чуприну вискубає як воин росаду. Ага! тай же казала полотно білити на пастівнику!

Заколисав я, вважаєте куме Сафатею, малого, тай пішов під шопу товчи просо на ступі. Аж тут чую: крик! Такий вам крик кури підияли, що аж страх! Ов, а то що та-ке — думаю!

Вийшов я зпід шопи, — дивлюся, а яструб вам забрав і квочку й курята! Кричав я й патиками кидав, але де там, тільки ви його виділи! Що йому зроблю; Поніс, та пропало, а ти, Івасю відповідай; бо стара не скаже, що яструб взяв, а таки, що я пропив квочку з курятами. А най тебе нещасте спіткає! — думаю собі, щож я тепер пічиу, та що Парашка скаже? А ту, аж мороз на саму гадку про ню поза шкіру перейде. Приходжу я до хати, дитину кричить в колисці, свиня, вибачте за слово, шануючи вас чесних, тай ваші слухи, той доненько съвятий та соненько ясне, сметану виляла, тай геть вам зіївчила всьо, до чиста! А я став, заломив руки, й роби що хочеш! А, най тебе ту нещасте спіткає! Сто сотъ, ту твою мать, кажу, та що я тепер пічиу бідний тай нещасливий?!...

Но то єще не конець. Якось я, вважаєте куме, виганяв, шануючи вас, чесних, ваші слухи, той доненько съвятий, та соненько ясне, безрогу з поросятами. Якось ноги мей замотались, тай пошпотався я, й впав на лавку, та струтів горнець з кашою. Ая, таки той самий, що ви його виділи у нас, куме Сафатею. Та Парашка таки ще купила

Його була у гончаря з Білого Каміння (або...). Но Й пішов:
На' кусники розлетів ся.

Ой коби я був знов таке, то най би вже стара сиділа
дома й робила що хотіла. А то на біду, я собі зістав. І що
я пічиу тепер, бідин, иещасливнїй?! Гнінь, без часу гинь!
Головоиькож ти моя бідна! — думаю собі, а, най тебе тут
иещаст спіткає! Дивлюсь через вікио: а моя стара, нібн
таки жінка Парашка, вже з поля іде й то просто до хати!
Овв... ва!... Де я тут діюсь? Що я ту пічну, біднїй, иещас-
ливнїй?! А тут на біду, ще й не домагаю, бо трохи замого-
рочив ся! Буде війна, ов, буде!... А тут вже й ніяк з хати
втікати! Дитина в колисці знов зачинає плакати. Я біжу,
щоб якось забавити, дав порядного пляцка, так, що зараз
втихло, аж вам посииїло Га!! га! га!... що я мав за клопіт
через то?! Як ввійде стара, — тай до дитини зараз й ді-
вить ся, а потім до мене — як зачине вам: — А ти сякий, та-
кий — каже, а ти пянице! а ти ледащо! а ти дармоїде, та
як ти мені хати допильнував?!... — Що тілько її слина на
язик наїссе... Звичайно, як баба! Не треба вам й казати,
самі знаєте.

— А диви — каже, та оно аж посииїло від плачу!...

Я вже й иїчого не кажу. Що буде то й буде!... Коби як
мені з хати втечи, бо буде війна!... А тут на біду: ще стара
станила собі коло порога... Ай мені сюди, ай мені туди!...
Хоть під сиру землю ховай ся! Оввв!... буде буря — ду-
маю!...

Ой, ой, — кажу, жіночко моя, Параданю! Вже ти хоч, що
роби, а я вже дома ніколи не зістану!...

— Та... як — каже, то ти все говориш, що я ніколи иї-
чого дома не роблю, а ти от що сьогодня наробив!... Та чо-
го ти пянице пильнував? — каже! А квочка де? а сметану
по що виляв?

Оввв!... та бо стара до коцюби бересь, а я вже зі страху мало зі шкіри не вискочу!... Ой, най вас Бог боронитъ з такою лихюю жінкою, як моя!... Я вже й нічого не кажу, бо як дешо й скажу, то она за кацюбу, та до мене!

— А то за квочку, то каже, мені діти сусідські говорили, що яструб забрав квочку з курятами, а ти де був?! — Тай до мене: а маєш, а маєш, а то за курята, а то за дитину, а се за сметану. А гуси полотно подоптали а ти де був?! А, маєш! А то за се, а то за те!

— От ледви, вважаєте, вже з хати виліз, так мені боки зірала! Ой, йой, йой! Най тебе ту нещастє спіткає!... (Дотикає рукою плечі й стогнє). Як, бачте, луснула мене кацюбою по крижах, ой! то, то, аж тріснуло щось в костях... Ой, ой!... Таки болить й тепер єще куме Сафатею. Ой, ой, ой!... таки болить... Га! кажете смарувати оковитю?... Та, вже й не треба оковити, як стара кацюбою висмарувала.

А може. Та хиба таки пійду ді Іцка, бо вже й так до хати не годен буду показатись, хоть тиждень... Ой, покарав мене Бог, покарав бáбою... А то, десятому тепер скажу, най ся не женити! А як покарає його біда такою лихуюю жінкою, як мене, так нехай хоть ійколи не мішає ся в жінчину роботу домашню, бо й зараз біда! А скажеш що за собою, що ти господар, голова дому й в хаті твоє право, то тебі боки коцюбою злата, тай конець! А як же!... От бувайте здорові, бо ще як сгара почує, що скаржусь на ію, то готова знов війна бути!... Бо то бачте, куме Сафатею, таке боляче право від давна, що все в хаті жінчин верх!... (Відходить трохи затачуючи ся).

Т. Г.

ЯРОСЛІВ МАРЧЕНКО.

Власна Хата.

ПРОЛОГ.

Для виповнення програми при отворенні власних Народних Домів і Читалень.

ВЛАСНА ХАТА.

ОБРАЗ I.

Іскрина в пеклі, овіяна гнилим сопухом і рудим, поганим димом. Що кілька хвиль як вітер зривають ся зітханя і проглоти, розвивають імлу і тоді видно стовпи з людських тіл, повикручуваних страшними болями, що підпирають тяжку, обвилу повалу. З повали звпсають, як сталяктити, скамеї і скелі з сліз і крові...

На право озеро, з лінівою, гнилою водою, як смола. По п'ому плавають дивоглядні цьвіти гріхів і раз-враз займаються і гаснуть блудні огніки душ..

На ліво вхід до печері, завалений червоною піщтою. до нього ведуть огністі знаки. Ніч...

Хвильтиші а потім глухий гук — і з під землі вилазить потвора. на плечах царська багряниця, в одній руці кнут а в другій людський череп. На голові гадючий вінець. Лице звернене до печері...

Хитаючись іде до брами і бе кінутом треті рази.

Голос з печери:

А хто там?

Потвора:

Я,

Дух Ваньки Грозного, Петра
Великого, Єкатерини
Второї. Я, дух руїни,
Дух всіх гнобителів України
В одній особі.

Голос з печери:

Чом душа погана
Не відпічнеш в своїм плюгавім гробі,
Лишень товчеш ся ту, иначе пяна?

Потвора:

Нема мені спокою навіть в гробі,
Нема ніде її ніяк не може бути.
Бо чи на те я плів московські кутти
І чи на те гатив людьми болота,
Щоб тепер хахлацкая голота
Перед людьми себе давала чути,
Щоби її снилась воля?

.   Дідъчий тату!

Вони тій волі знов одну палату
Ставлять, як тій мурашки у лісі,
Або як ітаки ліплять гнізда в стрісі.
А весь на горе мое і на муку!
Придумай батьку, яку хитру штуку,
Щоби я міг той нарід раз убити,
Немов змію. А то — я стану вити,
Як на прілонії пес. Клянусь — зі мною
Як ніч, так день не мати-меш спокою.
Побуджу всіх чортів і всі чортиці
Всіх чарівниць прикличу від границі,
Нехай подивлять ся, нехай почують,
Як своїх вірних слуг дідъки ішанують.

Голос з печери:

Но! Но! Не так відважно сину,
Бо, гордих ту спихають на долину

В самий найгірший жар.

Ог краще послухай:

Як муравельник Азію порухай
Збуди Половця, Турка і Татара
Нехай на Русь ідуть, як чорна хмара.

Потвора:

Вже перейшли.

Голос з печери:

І що?

Потвора:

Нічо.

Впустили крові, чаду наростили,
Людий побили, Вкраїни не вбили.
На пожарищу на трупах і крові
Збіжа філюють на причуд чудові,
Так як на гною.

Голос з печери:

То йди до сусідів.

Пе юри їх з людий в людоїдів.
В в сердце злість, зависть і злобу
А ви рви розум і так як худобу
Жени мечем розпусти наживи
На плодоторні, українські ниви.

Потвора:

Ах батьку! Так вони зі сходу і з заходу
Точили з Руси кров, як з бочки воду.
З найкрасших квітів мід в свій улий брали,

З під серця кров живу пявками висисали.
А нині — глянь! Одні лежать в хоробі
А другим теж вертить хробак в утробі,
З надмірної їди і з крові перепою,
А нарід руський, по добі застою,
Не мов по немочи, недужий в ложу
Простує кости, ломить обгорожу
І з силою гірського водопаду
Летіти хоче в съвіт.

Голос з печери:

То кинь му зраду!

Най маму дїти забудуть, а брата
Брат відрече ся. Най син свого тата
Продасть за гріш марний. Най люди
Позбувшись часті і слави, як Юди
Ходять і сіють лихо.

Потвора:

Годі!

І сей кукіль я сіяв в огороді
Та він, на жаль, не заглушив ячменю,
Для зради мав я рублів повну жменю
Хрестів, ордерів, чинів, що не міра.
Для них змінялась народність і віра
І ідеали немов рукавиці
Скидалися. Всьо то, виджу суть марници
Супроти люду житевої сили,
Любовій й віри в свій родинний край!

Голос з печери:

Га— Коли так, то гинь пропадай!

Потвора западає ся під землю. Сцепа зміняє ся скоро.

ОБРАЗ II.

Улиця в місті. В глубині »Народний Дім« прибраний зеленою і квітами. з подувом вітру лопотять синьо-жовті хоругви.
Над містом грають дзвони.

Перед домом товна народу, ріжного віку і з всіляких верстов, в съяточних одягах і в съяточнім настрою. На порозі Голова стсіть і говорить голосно і ріжко:

Братя рідні! Ви від плуга,
Від пера і від престолу
Обніміть друг друга
Тіштесь, радуйтесь посполу!
Збуло ся діло велике,
Зависть, ані злі язики,
Ані злоба, ані крики
Не положать до могили.

Ми здигли народню хату,
Не велику, не богату,
Але съвітлу, але ясну,
Але рідну, але власну!
Не пора тепер тинятись
Під сусідськими плотами
Не пора сил гайнувати
В чужих газдів наймитами.
Гей! В кого єсть добра воля,
Щирий замір і охота
Най держить ся свого плота,
Най пильшує свого поля,
Най іде до своєї хати,
Чи убогий, чи богатий,
Чи просвічений, чи темний,
Чи пан, чи слуга наємний!

Будьмо всі, як братя рідні,
В волю вірою — свободні!
Най тата мала съятиня,
І що її здвигли нинї
Стане образом, символом
Того храму, того дому,
Що його в грядучі дні
Побудуєм на скалі
Несокрушимій.

Один з селян:

Ми селяне
Хаті тії дамо основу,
Так сильну і так здорову,
І що на тисячу літ стане.
Ми вже пробу перебули
В лихолітю і крепацтві,
В паціні і в »гайдамацтві«.
З усіх сторін нас громи били
Та не вбили і не вгнули!
Бо нема такої сили
І нема такої злости,
Щоб її мужицькі кости
Не дзвігнули!

Тож до діла,
Лині най буде праця съміла,
Лиш берім ся всі нараз,
Поки съвіта — поти час!

Ітелігент:

А ми праці допильнуєм.
Всьо, що нам дала наука.

Людський промисел і штука
Щирим серцем подаруєм,
Щоб съвятинї тої мури,
Після прав архитектури
Съвітової піднимались,
Щоб в аркади розвивались
Чим раз красшє, чим раз висшє
Чим раз ідеалу близшє.

Одна з жінок:

А ми чи будем послїднї,
України доњки рїднї? ,
Чи не час нам від колиски,
Від постелї і від миски,
Свої очи повернути,
Там — де гук підземний чути?
Де підносять ся руїни
Нові стїни України! ,
Тож ставаймо поруч брата,
Поруч мужа, поруч тата!
А хоть руки в нас не — дужі
Та за те ми не — байдужі,
Та за те у нас проворність
І оглядність і моторність.
А як хата завершить ся,
Ми її, так, як годить ся,
Гіллем дубовим затичим,
Заквітчаєм, закосичим
Та затягнем пісню красну
Про зірницю съвітлу, ясну,
Що піднялась з крові поля
А зоветь ся — людська воля.

Дітьом в колисках ми скажем,
Що не вмрем і не поляжем!

Товна воруш, ь ся і пронускає єдо-голового пан-отця.
Той звільна входить на сходи дому, клякає на посіднику і
зпимаючи очі в гору говорить:

Боже праці і любови,
Вічне жерело життя!
Бодрості дай нашій крові
І долий до серць огня,
Щоб пірвали ми окови,
Щоб діждались волї дня!
Ми не хочемо чужого,
Кривда — се не наш звичай,
Але любимо з цілого
Серця свій родинний край!
Ми боронимо лиш свого
Тому — Боже помагай!

Встає і повертає ся до дому:

А ви, братя, того дому
В ніч і в днину бережіть,
Щоб ворог покрийому
Не втворив його воріт,
Від роздору того дому
І від зради бережіть!

Піднімає руку до присяги:
А тепер на память крові
І на память лютих мук
Присягнім, що у любови,
В єдності умів і рук
Не спічнемо аж окови

Соромні злетять нам з рук.

Нарід клякає і однодушно повторяє помало і поважно,
слово за словом.

Присягаєм — що — в любови —
В єдності — умів і рук —
Не — спічнемо — аж — окови
Соромні — злетять — нам — з рук!

Занавіса спадає звільна.

ТРАГЕДІЯ ГАЛИЦЬКОЇ

УКРАЇНИ

Точний опис польських звірств в Східній Галичині

Недавно повернув з України і Галичини делегат канадійських Українців до Наріжка и. Оспи Мегас, який бачив на власні очі страшну нужду і терпіння нещасного українського населення.

Все те и. Мегас зібрав у формі матеріалів, які Український Гороханський Комітет у Вінніпегу, Канада, рішив видати двома осібними книжками в українській і англійській мовах.

Українське видане .. \$1.00. — Англійське видане .. 50ц.

Кожний Українець повинен читати і мати у собо хоч би українською видане «ТРАГЕДІЯ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ», а для обзнакомлення англійського загалу кожний цирій патріот і кожде нашо товариство повинно замовити для роздачі по кільканадцять примірників англійського виданя «ТРАГЕДІЯ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ».

Обі ці книжки подають велике число фактів і описів про:

1. Нечувані, прямо потрасаючі звірства польського війська на галицькій Україні.
2. Арештовані, запущані, терор над українським населеням Сх. Галичини;
3. Крадежі, грабежі, і реквізіції польських ГУНІВ-ТАТАР в Сх. Галичині;
4. Страшні описи розстрілювань вагітних жінок і сизоволосих старців, палення домів з маленькими дітьми;
5. Варварські катоганя українських полонених і інтернованих по таборах Домбя, Стшалкової, Берестя Литовська, Пікуліч, Бригідок, до Поляки впровадили на другий світ понад 40,000 цілу українського народу парочним спрепром тифусу, червінки, других пошкодостей, як також голодом.
6. Як виглядає в практиці мандаторсько право дає Вільсопом . Лойд Джерджом і Клеменсом Польщі над Східною Галичиною?
7. Як виглядає тепер навіть колись процвітаюче шкільництво в Галичині;
8. Ознаками економічний і політичний стан Східної Галицької України.

Всі повніші і много інших фактів є обширно подані в «ТРАГЕДІЯ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ».

Замовляйте книжку сейчас в

Ruska Knyharnia
850 MAIN ST. - WINNIPEG, MAN.